

Why Aren't We All Girding Our Loins With a Gartel?

בענין ה"גרטיל" לתפילה

יהודה ברוך טוכמאן

שבת ר"ח פרשת נח

October 9th, 2010

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כד עמוד ב

1A תנו רבנן: היה ישן בטליתו ואינו יכול להוציא את ראשו מפני הצנה - חוצץ בטליתו על צוארו וקורא קריאת שמע. ויש אומרים: על לבו. ותנא קמא - הרי לבו רואה את הערוה! קסבר: לבו רואה את הערוה מותר.

תוספות מסכת ברכות דף כה עמוד ב

1B והרי לבו רואה את הערוה - פירש ר"י מדפריד גמרא הכי בפשיטות משמע דלבו רואה את הערוה אסור. אלא דרבינו שמעיה תלמיז של רש"י פסק כות"ק דלבו רואה את הערוה מותר. ומיהו בסמוך משמע דאסור. דלא פליגי הני אמוראי אלא בעקבו רואה את הערוה. אבל בלבו רואה את הערוה כ"ע מודו דאסור.

בית יוסף אורח חיים סימן עד

2A היה ישן בטליתו ואינו יכול להוציא ראשו וכו'. פלוגתא דתנא קמא ויש אומרים בסוף פרק מי שמתו (כד): וכתבו התוספות (כה: ד"ה זהיר) והרא"ש (סי' לו) שה"ר שמעיה כתב בשם רש"י דהלכה כתנא קמא. ומיהו בסמוך משמע דאסור... וכיון שהר"ף והרמב"ם ור"ח והתוספות והראב"ד והרא"ש מסכימים לאסור כיש אומרים פשיטא דהכי נקטינן. וכתב הרא"ש (שם סוף הסי') וכן היה נוהג ר"ח כשהיה רומץ בחמין צלוליו והיה רוצה לשתות מכסה בבגד ממתה ללבו כדי שלא יהא לבו רואה את הערוה. וכתב בתרומת הדשן סימן י' בשם אור זרוע (ת"א סי' קכח) דדוקא בבגד אבל בידיים לא הוי כיוסי:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות קריאת שמע סימן עד סעיף א

2B היה ישן ערום בטליתו. צריך לחוץ בטלית על לבו ואז יקרא. משום דלבו רואה את הערוה אסור

תלמוד בבלי מסכת שבת דף ט עמוד ב

3A ומאימתי התחלת אכילה? רב אמר: משיטול ידיו. ורבי חנינא אמר: משיטיר חגורה. ולא פליגי. הא - לו. והא - להו. אמר אביי הני חברין כבלאי. למאן דאמר תפלת ערבית רשות. כיון דשרא ליה המייניה - לא מטרחינן ליה... מתקיף לה רב ששת: טריחותא למיסר המייניה? ועוד: ליקו הכי וליצלו - משום שנאמר (עמוס ד) הכון לפראת אלהיך ישראל.

רש"י מסכת שבת דף ט עמוד ב

3B הא לו והא להו - בניי בבל היו חוגרין את עצמן בחוזק, וכשאוכלין - צריכין להתיירם. ובני ארץ ישראל לא היו נוהגין כן בהתרת חגורה קודם נטילת ידיים.

יחזקאל פרק כג פסוק טו ורד"ק שם

3C חגורי אזור במתניהם סרוחי טבולים בראשיהם מראה שלשים כלם דמות בניי בבל כשדים ארץ מולדתם: רד"ק: חגורי אזור במתניהם - חגורי בחולם והוא ספר תכונת מלבושיהם הנראים בעיניהם יפים והוא שהיו חגורים במתניהם מה שאין עושין כן בני ארץ ישראל. ושבת מנהג' על מנהג עצמם. וכן מצאנו בדברי רבותינו ז"ל כי בניי בבל מנהגם לחגור אזור במתניהם שאמרו בפרק יציאות שבת ...

תוספות מסכת שבת דף י עמוד א

4A טריחותא למיסר המייניה ועוד ליקו הכי וליצלו ומשני משום שנאמר הכון לקראת אלהיך ישראל - ולא חייש לשנויי קושיא קמייתא. מכאן שצריך לאזור תלצין כשמתפלל. ובמתחזור ויטרי מפרש דטעם דבעינן אזור שלא יהא לבו רואה את הערוה. ודוקא להו שלא היה להם מכנסים לכך היו צריכים לאזור בשעת תפלה. אבל לדידן שיש לנו אבנט של מכנסים אין אנו צריכין לאזור.

פני יהושע מסכת שבת דף י עמוד א

4B בתוספות בד"ה טריחותא למיסר המייניה כו' ולא חייש לשנויי קושיא קמייתא עכ"ל. ולולא דבריהם היה נראה לי דשפיר מתרצא נמי קושיא קמייתא ודוקא למאי דלא אסיק אדעתיה טעמא דהכון וקס"ד דמה שצריך חגורה בשעת תפלה היינו משום הפסקה וכיוסי בעלמא כמו לענין ק"ש וא"כ בזה לא הוי טרחא כלל משא"כ למסקמא דחגורה היינו משום הכון א"כ אפשר דאיכא טרחא דבלא"ה הא פירש"י דבניי בבל היו רגילין לאזור בחוזק וא"כ כ"ש לענין תפלה שצריך לחגור היטב ולציון בגדיי כעומד לפני המלך וכדאייתא בזבחים (דף י"ט ע"א) בעובדא דר"ה בר נתן ואזגדר מלכא ע"ש. כן נראה לי. וכל זה דלא כמתחזור ויטרי. שכתב דהא נמי הוי טעמא משום שלא יהא לבו רואה את הערוה. ובלא"ה קשיא לי לדברי המתחזור ויטרי א"כ מאי מהשה מעיקרא ליקו הכי וליצלו. אסו מי לא הוי ידע דאסור להתפלל אפ' לבו רואה את הערוה...

חידושי הריסב"א מסכת שבת דף י עמוד א

4c

משום שנאמר הכון לקראת אלהיך ישראל. וא"ת מכל מקום קושיא קמייחא איכא דמאי טריחונתא למיסר המייניה. וי"ל דכיון דמשום הכון לקראת אלהיך ישראל הוא הי טורה שצריך להשט בבדיו יפה.

משנת יעקב על רמב"ם הלכות תפילה פרק ה הלכה ה

4d

הפחה, כס נגמי קהמי כהמט משום טען, ופיסקי נזח
משיג נביה נפיר ליל דכמחזר וימרי לשיטתו דלמי חלכה
הערה מותר בקיף, וכהשיג כהמי השמו בערכות כב, ג
דיח וברי [ישיש דכ קן בשם ריש חננלדו של רבי, והוא
מחזרו של מחזור ויטרי], אלל דלגבי חפילכ יח כלכס מלד
כסן שלל יכיה לכו חלכס בערה, ודין דכסן מחדש לנו דין
זה, חכ דין מיוחד כהפילכ, וכיל למחזר ויטרי, דלמי כל
דלכו חלכס בערה, מסכית ולמד דלרדך ללמד חזק, דכיון
למד ככסן דין חזק, אלל משום דליכא פניג דלכו לא יכא
חילכס בערה, שפיר רל דלכו דלענין קיש ובריכות פיתר,
ככל כהפילכ יח לכהמיד כיון משום כבן, ודין כבן מסמיט
למי דכפילכ לא יכא לכו חלכס חכ כמיה.

רא"ש מסכת שבת פרק א

5

יש אמר זעירי הני חברין בבליא למ"ד תפלת ערבית רשות מכי שרא המייניה לא מסרחין ליה. מכאן נראה שצריך לאזור חלציו כשמתפלל ובמחזור ויטרי כתוב שא"צ. דהא שצריך לאזור חלציו היינו משום שלא יהא לבו רואה את הערוה ואנו אית לו אבנט ומכנסים. ולהם לא היה מכנסים כי אם כיס א' למדת האבר. ומיהו מצוה לאזור משום שנאמר הכון לקראת אלהיך ישראל.

מרדכי מסכת שבת פרק יצאות השבת (רמז רכז)

6A

[דף י] משום שנא' הכון לקראת אלהיך ישראל. ויש ללמוד מכאן שצריך לחגור רצועתו קודם שיתפלל אף על פי שיש לו אבנט במכנסים ואין לבו רואה את הערוה. מכ"מ יש להתבאות עצמו לפני קונו משום שנאמר הכון לקראת אלהיך ישראל [ספר התרומה]. ומחזור ויטרי חולק וכתב דלהם לא היה מכנסים כ"א כמו כיס אחד למדת הערוה.

רש"י מסכת שבת דף י עמוד א

6B

הכון לקראת אלהיך - התנאה לפניו.

ספר מצוות קטן מצוה יא

7

ואסור להתפלל בלא חגורה משום שנאמר הכון לקראת אלהיך ישראל

ב"ה אורח חיים סימן צא

8

ואיכא לתמוה אמה שכתבו התוספות בפרק קמא דשבת... דאלמא דסבירא להו לתוספות כה"ר שמעיה שחיבר מחזור ויטרי דהלכה כת"ק דלבו רואה את הערוה מותר בק"ש ובשאר ברכות אלא דלתפילה קפדינן דלא יהא לבו רואה את הערוה משום הכון. ושה סותר מה שכתבו התוספות בשם ר"י בסוף פרק מי שמתו (שם ד"ה וזרי) דהלכה כיש אומרים דאף בק"ש ושאר ברכות אסור כשלבו רואה את הערוה. ומיהו יש לומר דמה שכתבו התוספות בפרק קמא דשבת אינו מתוספות דר"י אלא דשאר בעל התוספות דתופס פסק רש"י וה"ר שמעיה עיקר דלא כדפסק ר"י וכן פסק בהגהות אשיר"י סוף פרק מי שמתו (ס' מג) כרש"י: אבל אכתי קשה בדברי הרא"ש דבסוף פרק מי שמתו (ס' נ) פסק כר"י דלבו רואה את הערוה אסור בק"ש ובפרק קמא דשבת (ס' יט)... אלמא דמסקנתו כמחזור ויטרי דלדידן אין צריך אזור כשמתפלל. ותי קשה דכיון דמסקנת הרא"ש לשם דלבו רואה את הערוה מותר בק"ש וברכות. ואין צריך אזור לדידהו אלא כדי שלא יהא לבו רואה את הערוה משום הכון. א"כ לדידן שיש לנו מכנסים ואין לבו רואה את הערוה כשמתפלל אית ביה משום הכון עוד אזור משום הכון. מיהו בהא איכא למימר דכיון דתלמודא קאמר דצריך לחגור אזור כשמתפלל משום הכון אף על גב דלא קאמר הכי אלא לדידהו שלא היו להו מכנסים מכל מקום ודאי מצוה איכא טפי משום הכון באזור מבמכנסים. הילכך אף לדידן מצוה איכא באזור משום הכון אף על גב דאית לן מכנסים. אבל אכתי קשה דכאן אמר הרא"ש דמצוה הוא דאיכא אבל אין בו איסור אם מתפלל בלא אזור. ולמאי שפסק בפרק מי שמתו כר"י איסורא נמי איכא... אבל לפע"ד נראה דהרא"ש תופס עיקר כפ"י. שכתב בפרק מי שמתו דלבו רואה את הערוה אסור בק"ש ובפרק קמא דשבת הכי פירושו תחלה כתב מכאן נראה שצריך לאזור חלציו כשמתפלל. כלומר כיון שצריך א"כ איסורא איכא אם מתפלל בלא אזור והיינו כר"י... ואחר כך כתב ובמחזור ויטרי... ומיהו אף למחזור ויטרי מצוה איכא לאזור. אבל הרא"ש עצמו תופס כמו שכתב תחלה בסתם מכאן נראה שצריך לאזור חלציו כשמתפלל דהיינו כר"י ואיכא איסורא אם מתפלל בלא אזור. מיהו בדיעבד כדאי הוא רש"י ורבינו שמעיה לסמור עליהם בדיעבד ואין צריך לחזור ולהתפלל:

9 פרי מגדים אורח חיים אשל אברהם סימן צא ס"ק ב

(ב) מכנסים. עיין מ"א, ריש סימן ע"ד רבי ירמיה בעי [ירושלמי ברכות פ"ט הלכה ב] יע"ש. ועיין ב"ח [ד"ה וגרסינן] מה שנתקשה בדברי הרא"ש בשבת י' א' [פ"א סימן יט] ובחייושי [ראש יוסף שם ד"ה ובתוספות] כתבו מזה, לדין לבו ראה ערוה אסור, בהכרח שהיה להם מכנסים, ואפילו הכי צריך איזור, ואם כן איסורא איכא לכתחלה בלא איזור, ויש לומר דאם בגדי מונחים על בטנו ממש, מברך ברכת המזון והמוציא, ולתפלה בעיני איזור ולא סמכין אבגדיו מונחים על בטנו, ואם כן לדין שיש מכנסים עם איזור, איזור על בגדיו רק מצוה בעלמא, ועינתי ברא"ש [שם] כתב ולהם היה כיס מיוחד למדת האבר, ובתוספות שם [שם ד"ה סריחותא] לא חזר זה, והנה תיקן זה הרא"ש כיון דהיה להם כיס וכו' וודאי אין לבו ראה ערוה ג"כ, ומכל מקום לתפלה חשו לזה שלא יהא לבו ראה הכיס ג"כ ואתי שפיר.

10 בית יוסף אורח חיים סימן צא

וכתב הר"ן מיהו דוקא לענין תפילה דהיינו שמונה עשרה. אבל שאר ברכות דין בלא חגורה דהא חברין בבליא הוו שרי המיינהו ומברכים המוציא וברכת המזון. והגהות מיימוניות כתבו בפ"ה מהלכות תפילה בשם סמ"ק (ס' יא הגהות אות ככד) דהא דאמרינן דאסור להתפלל בלא חגורה הני מילי תפילה כגון שמונה עשרה אבל לענין ק"ש ושאר ברכות אין לחוש בחגורה רק שלא יהא לבו ראה ערותו שיהא לו מכנסים כדמשמע בפרק קמא דשבת שהיו רגילים להסיר חגורותיהם בשעת סעודה אף על פי שמברכין ברכת המוציא וברכת המזון. מיהו לבו ראה את הערוה אף בשאר ברכות אסור ודלא כרש"י שפירש בברכות דמותר ע"כ:

11 רבינו ירוחם - תולדות אדם וחווה נתיב ג חלק ד

לחגור חגורו לתפלה יש שכתב שצ"ל, ודקדקה מההיא דשבת כיון דשרא המיינה וכו'. ויש מהמפרשים שכתבו שאין צריך וכן כתב במחזור ויטרי שאין צריך אלא שלא יהא לבו ראה את הערוה לאותן שלא יהא להם מכנסים אלא כיס לאבר. ואנו שיש לנו אבנט ומכנסים אין צריך לחגור. וכתב הר"א ש"מ מצוה לחגור. ויש מי שכתב שמי שרגיל לחגור כל היום אם התיר חגורתו קודם תפלה צריך לחזור ולחגור אבל מי שהולך כל היום בלא חגורה אין צריך לחגור לתפלה:

12A רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק ה הלכה א,ה

שמונה דברים צריך המתפלל להזהר בהן ולעשותן, ואם היה דחוק או פאנס או שעבר ולא עשה אותן אין מעכבין, ואלו הן: עמידה, ומכח המקדש, ותקון הגוף, ותקון המלבושים, ותקון המקום, והשוית הקול, והכריעה, והשתחויה... תקון המלבושים כיצד. מותקן מלבושיו תחלה ומציין עצמו ומחדר שפאמר השתחוה לה' בהדרת קדש...

12B מאמר מרדכי סימן צא ס"ק ד'

וחפשי שהרמב"ם ז"ל

כתבתי עם חזור כד' דהיינו קפיו שהיא בכלל כמ"ש תקון המלבושין כיצד תקון המלבושין תחילה וכו' דמשמע דר"ל טליתים עצמן בכל כגדיו ומלבושיו שהולך בהם כל היום ואם חזרו חזק בחזור כל היום ח וילו חיים כובע צ' תפילה. וכת"ש ר"ן ז"ל הביאו מרן ז"ל ונכד לא

קפיו הרמב"ם ז"ל כבלטות ככ"ל פסוק ושוא פנים כגון כדברי הרמב"ם ז"ל ולא תצאתי להרחיקונים שהעירו כו'. איך שיהיה נראה דהכד פאט כמ"ש דאפ"ל לסוף דמחזיק חזור לחבל הכ"מ לכתחלה אבל בדופנד יצא ואין חנו כדביקן לרברי הרב ב"ח ז"ל שכתב דיש

ורבינו טעמיה דמ"ל רח"צ בחזור חזור חנו דבריו ז"ל עכ"ל. והנה מביא דבריו לך דלמסקים סמכריבין שיחזר חזור אפי' בדופנד לא יצא. אמנה אנכי לא כן עבדו ולכבי לא כן ידמה דנראה פאט לפ"ק ד' ויעד ככביצתא כהותא רב"צ א"ש התפלל בלא חזור יצא. ודאיה כדורה לרבינו מ"ש הרמב"ם ז"ל כמ"ד חס' תפלה והביאיהו הסוד והש"ס א"ל ז"ל כפיו היצוה כיצד חפשי שכסה ערוהו כד"ק מקבטין נח"ש לא יתפלל עד שיכסה את לבו ואם לא כסה לבו חו שכאנס וכו' יצא. הדי לך ראשי ככיסוי גופו שהיא כריותא פרוכה ומכסה סכ"ע דרצק שיכסה לבו אפי"ה א"ש התפלל. ערוה מקהונו ונחמנה יצא וחכ"ש כשהוא לכוס כבדיו ולא חקר מהם, אלא החזור שחזר חזור בכלל כבדיו הוא ובכלל החתים פנה. ועוד ראיה ממ"ש כמ"ס ז"ל. שמונה דברים צריך המתפלל לזהר בהם ואם היה דחוק חו שכאנס חו שחבר ולא עשה אותם אין מעכבין ולו הן עמידה וכו' ותקון המלבושים וכו'. הרי לפיך דכתקון המלבושים כדביקן יצא ואורת החזר בכלל תיקון המלבושים הוא.

12C פרי מגדים אורח חיים אשל אברהם סימן צא ס"ק ב

והר"מ בפרק ה' [מהלכות תפלה] הלכה ה' לא זכר מאיזור, ואפשר סובר כן כי להם לא היה מכנסים ובגדיו על לבו, או תירץ ה"ל, ולדין דיש מכנסים אפילו מצוה ליכא, ועיין [שם] פרק ד' הלכה ז' זה שסיים ולכתחלה לא יעשה, ויותר (עיין פרישה דרישה אות ב) ויש לדחוק ולומר ולכתחלה לא יעשה, שיכסה לבו לחוד בלא איזור ודחוק:

רש"י ור"ק עמוס פרק ד פסוק יב 13F

רש"י: הכון לקראת - לשוב מרשתת. רד"ק: הכון לקראת אלהיך ישראל - הכון לצאת לקראתו בתשובה ובמעשים טובים ויטיב לך

דברות משה על שבת סימן כ' הערה נה' 13G

ועיין בגב' שב שבת לחת דקרא דכפתו משמע
כדור דקרא וקרא דכפון מקום ענין, והוא
כפון דחילתו שפירושו דכפון לבין חומרת דלינים
הוא מחרן שפירושו שכן פלגו נמדוד, ומכ שנתים

ואף שרמנים כל סוכר לבו חלש את סוכה אסור
אלו בקים כפי מקום כיון ולא יוכל לפרש

לכאורה כמחזיר ופירי דליניו בלא מנכסים וכי
לבו חלש את סוכה דלקי"ל שחר ולהלכה אסור,
לירך עמד וגם כול מנכס כמחזור ופירי דכל חיל
מאן דלחתי דביתיה דסוכר לבו חלש את סוכה
משקל וזיון שלכם לא כי מנכסים כסמיה שר
שבת שיקרא ליקו כפי וליניו שחר חתול קמא
דשפת, לן חירן כגמי חליבה דלף חיק שדכ
לחלוקה אסור לבו חלש את סוכה מקרא דכפון,
ופירי שרמנים שלף שלדינא אסור לבו חלש את
סוכה גם נבל דברי קדושה ענין קרא דכפון לבין
שבת כמחזיר כפי כמחזיר לחיות כפי שלדינא
כמחזיר מקרא ופירי חסד ככמחזיר דביתין
דכול סוכה וכן פירי כמחזיר דגמי דביתיה ומפירי

למלא שרש"י ז' פשוט נפסק, ונתיב כגב' שם
ולין כחירן כוז מספיק דכפתו מאמר בלשון
דחייב וקרא דכפון בלשון פשיטת תל כוז דוחה
כפשיטת מקמי כדמיה, על קשה אגם קרא דכפתו
כסדרה כוז בלשון פשיטת ודחיה כוז ממש ורעל
וכיביל דכל אמר לחייב תל לחייב"י על דין דמחזר
כובד רש"י מקרא אסור, על חולי סוכהו להקשות
שמחזיר דדניס חקן כמחזירי מסתן ולא הכפול
דכדור חלומה דכפון רק דלמי תל חליבה דלמי
דכו ודלו קיטול גדולה, אבל כמחזיר חקרי כוז
פשוט דקרא דכפון חליב לבין חקן כמחזירי חלל
לכפון פלגו לכוה לכוה דליניו כמחזיר שיתמר פלגו

לחזור לחפז ככפון חלש את סוכה, וכן יש לפרש
כפי כמחזירי חמרת מחזיר וכלה שלף בלשון
כמחזיר לתיש ולגריה יש להחזיר בחפז כל כפון,
והחן פלגו כמחזירי כ"י יכרה כוז חקרא דכפתו
כקדור חקן כפול קרא דכפון ולא קרא דכפון לבין
חקן כמחזירי.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות תפלה סימן צא סעיף ב 14A

צריך לאזור אזור בשעת התפלה, אפילו יש לו אבנט שאין לבו רואה את הערוה, משום הכון (עמוס ד, יב) אבל שאר ברכות מותר לברך
בלא תורה, מאחר שיש לו מנכסים. הגה: ואין לבו רואה את הערוה (ר"ן פרק קמא דשבת והרא"ש פרק הוראה והגהות מיימוני פ"ה
מהלכות תפלה).

מגן אברהם על שולחן ערוך אורח חיים הלכות תפלה סימן צא סעיף ב 14B

ב מנכסים - וה"ה אם בגדיו מונחים ממש על בטנו ומפסיק בין לבו לערוה, ע"ס ע"ד:

שו"ת מנחת יצחק חלק ה סימן מא 15A

(ו) והנה פשוט, דלא התפילה קובע את חשיבות האיזור, רק להיפוך, מחמת שיש חשיבות באיזור, ע"כ יש לאזור בשעת התפילה משום
הכון, ומסתמו דבריהם, משמע דאין ההיזור תלוי במקום, אם המנהג שם כן לילך באיזור כל היום, ומן דברי רבינו ירוחם... אין ראוי דס"ל
דהיזור תלוי במקום, אלא ס"ל, כיון דהוא בעצמו, אינו מקפיד על ההיזור הזה כל היום, גם בתפילה א"צ להדר בזה... ואף לרבינו ירוחם
מדת חסידות איכא אף בכה"ג, כמ"ש המג"ג הובא במ"ב שם. (ז) והנה ענין החשיבות בזה, מבואר בלבוש... ועל כן אם עושה כן בשביל
זירוז למצוה, ה"י היזור וחשיבות, ובה נראה, דאף דאינו מחויב לחגור רק בשעת התפילה כמבואר בש"ע ופוסקים שם, אבל מכל מקום, אם
חוגר עצמו לאיזה מצוה, או הכנה למצוה, אף שאינו מחויב בזה, ה"י היזור וחשיבות, ומקרי חכמים, לענין הוצאה בשבת, משא"כ אם יחגור
עצמו בסתם, היכא דאין מנהג המקום לילך בחגורה כזה, וגם אם המנהג בחגורה, והמנהג לדבק עצמו בחזק, דמזה מייירי בס"ח (ס'
תשע"ג), דהביא (מירמי"ג), דאיזור דרכו לדבק, אם הולך באיזור, בלא שידבוק איזורו במתיניו, ה"י שלא לצורך עליו, וה"ו משא"כ וכן בשעת
התפילה, צריך לדבק כהמנהג, אבל נראה דל"ז היכא דמנהג כן... אבל היכא דאין המנהג לדבק, בודאי ה"י היזור, אף בלא ההיזוק, ואין בזה
משום הוצאה.

לבוש אורח חיים סימן צא סעיף ב 15B

וצריך לאדם לאזור אזור בשעת התפלה אפילו יש לו אבנט שאין לבו רואה את הערוה, משום הכון, שזה הוא הכון, כשחגור אזור במתיניו
נראה הוא עומד יותר רצי משהוא בלא חגירה, אבל שאר ברכות מותר לברך בלא חגירה מאחר שיש לו מנכסים ואין לבו רואה את
הערוה

15c מלכים ב פרק ט פסוק א ורש"י שם

ואלישע הנביא קרא לאחד מבני הנביאים ויאמר לו חגר מתוך זקח סך השמן הזה בידך ולך רמת גלעד. רש"י: חגור מתוך - כל חגורת מתנים ל' זירוז גבורה הוא לפי שהוא שלוח לדבר הסכנה (צריך זירוז):

לבו רואה את הערוה, עיישי מבוואר, שאבנט דאזוך תרי מילי ניגחה, כי האבנט הוא מתחת לבגדיו ואין בו חשיבות כי עשוי רק להפסיק בינו ובין הערוה, (וכמו מכנסים שבימיהם הי' עשוי רק כעין סינר) כדאיתא (נדה יג ב) במכנסי כהונה, תאזור או תהמינא הוא על הבגדים ומחויק החלציים והאברים הפנימיים, הוא מלבוש חשוב וכמיש רש"י (בשבת שם) שאמר שצריך למיסר המינא בתפלה משום הכח לקראת אלקיך ישראל, שפירשו, התנאה לפניו.

16 סידור עלותא דאברהם בעמק ברכה - דיני ברכת אזור ישראל בגבורה

ב בשוריק שם כתב, שחוגר תגוררי והרמ"א ז"ל מוסיף "או כשלוש האבנט המפסיק בינו לבין הערוה, עיישי. ולפאורה אינו מובן לשם מה הוסיף הרמ"א, והא היינו אבנט היינו חגורה, כדכתיב, וחגרת אותו אבנט. אבל עיין שם (בסי' צ"א) בדברי הסור שהביא לשון בעל התרומות שכתב דמדברי הש"ט (בשבת י"א) יש ללמוד, שצריך אדם לאזור אזור בשעת תפלה, אפילו יש לו אבנט שאין

ו) שם, לריך לאזור אזור וכו' וק"כ ס"ח ס' פס"ג כשארם מתפלל לריך שיסא החוזה דבוק במהני ישי"ם, וסמסס כסכ סלכס דכסחינר אחר במסניו כרלס כוא שימד זימר דיזו מסהוא בלא תגורה, ופיין מ"ג המפרשים במלכים ב' רס"י ס' בפסוק ואלישע כנניא קרל וכו' ויאמר לו תגור מסניך וכו' ונידמיס ס"י ח' בפסוק ולמכ סאזור מסניך וכו' ודו"ק יפ"ל לז"ל כ"י :

17A כף החיים אורח חיים סימן צא'

17B ספר חסידים (מרגליות) סימן תשעג

כתיב (ירמי' י"ג א) הלוך וקנית לך אזור פשתים ושמתו על מתניך וכתבי (שם שם ב') ואשים על מתני וכתבי (שם שם י"א) כאשר ידבק האזור אל מתני איש. הרי במקום שכתוב שימה צריך לדבק. וכגון ושמתם את דברי אלה על לבבכם (דברים י"א י"ח) שצריך לדבק בחוזה את התפילין שבדרכו. וכו' כשאדם מתפלל צריך שיהא האזור דבוק במתניו. וגם בשבת כשהולך ברשות הרבים אם לא ידבק אזורו במתניו תרי הוא שלא לצורך עליו.

ונראה דאבנט עוד מעם אחר אית ב' שהוא זכר לאבנט שלכשו הכהנים בעת עבודתם בבית ד' וכן מצינו שתקנו ברכה מיוחדת על לבישת האזור (ברכות ס') „אזור ישראל בגבורה" וכמו שפירש בעל עץ יוסף שלכן מורט בזו הברכה ישראל משא"כ בשאר ברכות ועוד הלא נכללה בברכת מלביש ערופים אלא שישראל מצווים בהם יותר (וראה לקמן ברכת השזור אות ח"י)

18 יסודי ישרון מערכת בית הכנסת

19A משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות תפלה סימן צא סעיף ב

(ד) צריך - בדיעבד אם התפלל בלא אזור יצא. וי"א עוד דדוקא מי שרגיל כל היום בחגורה אבל מי שהולך כל היום בלא חגורה גם בשעת תפלה א"צ לחגור. ומיהו מדת חסידות אף בכה"ג [מג"ג]:

19B ביאור הלכה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות תפלה סימן צא סעיף ב

* צריך וכו' - עיין מ"ב והוא מב"ח. ותמוהין דברי הב"ח דמשמע מיניה דלהפוסקים החולקין על רש"י ורבינו שמעיה גם בדיעבד חוזר ומתפלל וז"א דלא חמירא זה מלא כיסה את לבו והוא ערום ממתניו ולמעלה דבדואי אין בו משום הכוונת ואפ"ה אינו חוזר [מ"מ]. ואולי דכונת הב"ח דבדיעבד יש לסמוך על רש"י ור"ש גם לענין לבו רואה את הערוה דאינו חוזר ומתפלל וצ"ע:

19c שולחן ערוך הרב אורח חיים הלכות תפלה סימן צא סעיף ב

צריך לאזור אזור בשעת התפלה אפילו אם יש לו אבנט שאין לבו רואה את הערוה משום שאמר הכן לקראת אלהיך ישראל אבל בשאר ברכות מותר לברך בלא חגורה מאחר שיש לו אבנט במכנסיים ואין לבו רואה את הערוה והוא הדין אפילו בלא מכנסיים אם בגדיו מונחים ממש על בטן וחוצצים בין לבו לערוה ומי שהולך כל היום בלא חגורה א"צ לאזור בשעת תפלה:

ע"יין נגיז' (סיק ח')

וחוץ מנז"י צקס רצינו ירוחם דמי סהולך כל היום זלל חגורה ח"ל לחזור צשעת התפלה חונס ע"י צנ"י צזה דרצינו ירוחם כוועט יחיד הוץ צזה ורונס ככולס דעת הפוסקים הרמב"ם וגם הרמ"א והר"ן דעכ"ם מלוח ח"כח לחזור בחגורה קודם התפלה מוסס הכון חלל דצטאר צרכות ח"ל לחזור החזור כיון סהולך צמכנסיים, וכן כתב צמוצי (ח"ל ס"ק צ') דלדין סיק מוכנסיים חוץ החזור לתפלה רק מלוח צעלמח, ועכ"ם מלוח חוץ, ולפלה סלל רחו חוץ ציעיהס (חול') לטון רצינו פרץ צהגמת הרמ"ק (סינון י"ח) סכתב דלע"ג דיס לו מוכנסיים מכל מוקוס חסור להחפלה זלל חגורה מוסס דכתיב חכון לקרחת וגר עכליה הרי דכתב לטון חסור כנוכר וועעמח ספיר מנהג לצומיכו הקדוסים ורצומיכו ז"ע סהוץ מוקיני הגח"ק מחרל"ח ז"ע צעל צני יססכר וכן כתב רצינו הגח"ק צעל דצרי חיים ז"ע ללצוס חגורה העיוחדת לתפלה רק לטלוס תפלות ציום, ונרחה ונדע טעמס כי חס ילצסוהו חגורה כל היום חוץ לח יק"עו חכון וגר לתפלה (כי מועמס סלל יהיה לצו רוחה חת הערות הרי הולך צמכנסיים ונגילל כצכרה) חחו יותר רחוי ונכון מהלוצסיס חגורה כל היום

20) נימוקי אורח חיים סימן צ"א

21) קיצור שולחן ערוך סימן יב

כתיב חכון לקראת אלהיך ישראל, פירוש שיכין את עצמו לפני השם יתברך, שילביש את עצמו במלבושי כבוד כשהולך להתפלל, כמו שהולך לפני שר נכבד, ואפילו אם מתפלל בביתו כיתידות ילביש את עצמו כראוי, וצמקומות שנהגין לילך בחגורה, אסור להתפלל עד שיחגור את עצמו.

22A) חיי אדם חלק א כלל כב סעיף ח

אסור להתפלל עד שיכסה לבו ובדיעבד, יצא, ומי שדרכו לילך בחגורה, אסור להתפלל עד שיחגור, אף על גב דבשאר ברכות אין צריך לזה

22B) בית ברוך על חיי אדם

ע"י
לדקדק לחגור עצמו היטב, ולא רק שיהא דבוק החגורה על המלבוש, ואם יש לו חגורה על המכנסים שחוגר עצמו היטב א"צ לדקדק בזה מיהו במקומות שנהגין לחגור בחגורה מיוחדת לתפלה אמילו כשיש להם חגורה על המכנסים אין לשנות המנהג כמובן, ואפשר דאכ"פ

מי שאינו נהג כן יחדמן למקום שאין מתפללים בלא חגורה, אף שדבר שתלוי במנהג י"א שאין בזה משום לא תגודו, מ"מ אינו ראוי לשנות מן המנהג משום מילי דרך ארץ *

23) ערוך השולחן אורח חיים הלכות תפילה סימן צא

וכן מצוה לחגור חגורה שקורין גארט"ל בעת התפלה אפילו יש לו מכנסים באבנט ואין לבו רואה את הערוה מ"מ יחגור חגורה משום חכון וכו' ומי שהולך כל היום בלא חגורה א"צ גם בשעת תפלה [מג"א סק"א] ויש מהממקדקים שחוגרין חגורה בעת התפלה אף שכל היום הולכין בלא חגורה וזהו רק בתפלות שמ"ע אבל ק"ש וכל הברכות מותר לכתחלה בלא חגורה מאחר שיש לו מכנסיים ואין לבו רואה את הערוה ואפילו באין לו מכנסיים אם בגדי מונחים ממש על בטנו שמפסיקים בין לבו לערוה שפיר דמי וכמ"ש בס' ע"ד, ודע שראיתי מי שכתב דכשאין לו במה לכסות לבו לכתחלה לא יתפלל כלל, ואני תמה בזה דכלל בדין דכל דבדיעבד מותר אם אין לו הדבר הו' בדיעבד ובכמה דינים אנו פוסקים כן וא"כ למת ישתנה כאן הדין ולכן נ"ל ברוך כמ"ש [המ"ב כתב דלא יתפלל ול"נ כמ"ש].

מתניהם, וזה עצמו מהוה חגורה, ויצאיים את עיקר הדין בזה, אבל אם המכנסים הם רחבות, ומחזיקים אותם ע"י כתפיות, עכ"פ יוצאים את עיקר הדין במה שהמכנסים התחזקו הם מהודקים בגופם, אולם אם גם אלו אינם מהודקים צריך ללבוש חגורה בזמן התפילה או לכה"ס להדק או את
28090
המכנסים.

24) שו"ת תפילה שער ג' ס"ק ו'

והיום רוב אנשים לובשים מכנסים עם חגורה, או שהמכנס מהודק על

ונראה בטעם הדבר, שלא נאמר דין זה, לשים אזור
על גבי הכגד מבחוץ בשעת התפילה ולא
סגי באכנס של המכנסים שמפסיק בין לבו לערוה.
אלא בזמנם דוקא, שכנדיהם היו כעין חלוק, ולא היו
פוגחים בהידוק על הגוף, אלא מרווחים, והאדם היה
נראה בהם מרושל, ולכן משום הכון היה צריך
לקשרם בחגורה, כדי שיהיו מהודקים וראויים
לתפילה, משא"כ לבוש שלנו היום, שכבר מונח
ומהודק שפיר על הגוף, אין צורך בחגורה, והוא טעם
נכון שלא להצריך בימינו חגורה על הכגד העליון.
ולפי"ז אלו שגם היום הולכים עם לבוש כעין של פעם,
נכון הוא שיאזור אזור בשעת התפילה.

ש"ת אור לציון חלק ב' פרק ז' ביאורים לתשובה יג' 25

לא מצינו מי שיחגור כגדו העליון בחגורה, מלבד
החסידים שנהגים כן, ואמנם בב"י שם הביא מש"כ
רבינו ירוחם, שיש מי שכתב שמי שהולך בכל היום
בלא חגורה, אין צריך לחגור בתפילה, וכן הביאו
האחרונים, אולם בשו"ע לא העתיק מרן דין זה, וראה
גם בשע"צ שם ס"ק ג', והדבר צריך ביאור.

ש"ת תורת יקותיאל אורח חיים סימן כט' 26

משום הכון, שה"ת. ופי"ז שלפ"ז כי רבינו שלמה הי' קורא את
שם פע"ל ולא הי' חגור איזור, ושאלו לו תלמידיו הא' לנו רה"ע,
והשיב אין לנו לתוש כיון שיש לנו מכנסים, וכן יש לומר בלשון
מינוקות שאומרים קדיש שיהיו חגורים איזורים עכ"ל. הרי מבואר
למזה איכא גם בזה"ל, והא' רפ"י דרבינו שלמה הי' רגיל להספיל
בחגורה תמיד רק פע"ל אי"ע כן.

זאת תורת העולה שיש סיג וזכר מניה להספיל בחגורה
כשיטת רש"י ורפ"י והר"ם ומרדכי
והר"ן ופה"מ והנהגות מיימני ופמ"ק וטוש"ע הסכמו ואל"הם
מניה לשמוע, ונדלתי קציע גדול לגרש את המתשנות זרות, ומתיכא
מימי לא נעשה פעולה זו וליכא משום יוהרא כלל ח"י, כיון שרוב
הראשונים מחייבים בחגורה, מנהג לשמוע דברי חכמים והצ"ח לטהר
מסייעין אותם, ור' חזינו שאוכל לקיים הטון לפי ד' בלמת כדלוי
וכהוג' במתשנות זרות וטהורות כ"ד, וכל מי שיספיל בחגורה
נדלתי זכות רבותיו הראשונים הללו יין עליו לקיימו לטהר
מחשבותיו, זה הנלפענ"ד דעל פי דין כן נכון להספיל בחגורה.

ובספד"ק מעניי נדק עה"ת להגה"ק מדעש ז"ע דחגורה
סגולה לגרש ממנו המתשנות זרות ע"ש; ולפנ"ד
הוא נרמו בדמו"ל במ"י זכאים (דף פה ט"ז) דלכנס מכפר על
הירקורי הנכ' להיכא לדישא, הרי עכ"ס מבואר דסגולה האכנס על
זה, והמרתו רמו ולא יח הפשן מעל האפוד קשן לומיות נח"ש
דהנמש רוחה תמיד להדיח את האדם מלפני אביו שבשמים, וזה
הסגולה החגורה, וזה ולא יח הפשן -- היינו הנפש חוסך, מעל
היינו מן אבין שבשמים, האפוד -- סגולה לזה כמבואר
בספד"ק.

וטבא דיענא כחוסע אלל אדמו"ר רבינו הגאון"ק הערוגה הכסם
ז"ע עם א' מתלמידי אדמו"ר אחר מתוננו ולא היינו לעמוד
ולהספיל רק ליוה עליו שמו"י קודם הספלה יג' ויקנה לו
חגורה, וזה הנני מחאבק בעפר רגלי חסידים ולנשי מעשה.

תפילה כהלכתה פרק ז' סעיף מב' והערות שם 27

מב. ראוי להקפיד שעב"פ תהיה חגורה מושחלת במכנסים, או שיהיו
 המכנסיים הרוקים לגוף במתנים, ובודאי שהידור מצוה, לחגור חגורה
 מיוחדת (צט), ומנהג חסידים להקפיד על הגירת "גרטל" בכל התפילה (ק).
 (צט) דעת הגרי"ש אלשיב שליט"א (אבני ישפה עמ' לט), ומרן החו"א זצ"ל הקפיד
 בחגירת "גרטל" לתפילה,
 (ק) טעמי המצוות והמנהגים, תפילה, עמ' מ. ובשם מהר"צ מ"מ מרמינוב זצ"ל, דכתיב:
 היה צדק אזור חלציו.

רד"ע בספר הליקוטים על הרמב"ם 28

ה"ה. היסוף המלבוס וכו', כתב רבינו יונה החסיד (סי' הדיא) את לא וכו' טעם
 סי' זה טעם דצריך שיהיו לו מכנסים טובים לתפלה בלבד משום נקיות
 תרגומו בעצם שבבקר אני משים המכנסיים טמון למטר לפי שאני יושן בחולק
 וכן בכל פעם שאני רוצה להתפלל וכל שאר היום החלוק בתוך המכנסיים הרי
 הוא במשים מכנסיים אחרים. ד"פ.

